

Ověřovací doložka

k datové zprávě

podle zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon")

1. ODDÍL - Záznam o konverzi

Pořadové číslo konverze: 86308622-154649-160621150613

Název organizace: Ministerstvo práce a sociálních věcí

Jméno a příjmení: Helena Ševčíková

Datum: 21.6.2016 15:06:10

2. ODDÍL - Údaje o konvertovaném dokumentu

Výstup odpovídá vstupu: ANO NE

Počet listů: 27

Zajišťovací prvek: Žádný

3. ODDÍL - Poznámky

21.6.2016

Datum vyhotovení

25 5400 Clb 5400 vzor č. 1

Elektronický podpis

Vážená paní
Mgr. Eva Novotná
vedoucí oddělení SPOD
odbor sociálních věcí a zdravotnictví
Krajský úřad Jihočeského kraje
pracoviště Gen. Svobody 10/1986
370 01 České Budějovice

Váš dopis značky ze dne Naše č.j. Vyřizuje V Praze dne
KUJCK 47781/2016 11. 4. 2016 MPSV-2016/68189-231/1 A. Hofschneiderová 16. 6. 2016

Vážená paní vedoucí,

reagujeme na Vaši žádost o spolupráci ze dne 11. 4. 2016, v níž žádáte Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR (dále jen „MPSV“) o odpovědi na otázky, které se týkají zastupování dítěte – poškozeného v trestním řízení, práv dítěte jako zvlášť zranitelné oběti i uplatnění nároku dítěte na náhradu škodu či nemajetkové újmy anebo vydání bezdůvodného obohacení v občanskoprávním řízení. Niže si dovoluujeme zaslat naše odpovědi, a to, pro přehlednost, vždy s uvedením Vaší otázky, k níž se odpověď vztahuje.

1) Je OSPOD povinen činit kroky za účelem uplatnění nároku dítěte v postavení zvlášť zranitelné oběti na peněžitou pomoc obětem trestných činů, v případě, že rodiče dítěte tento nárok jménem uplatnit nechtějí?

Při hledání odpovědi na tuto otázku je třeba vyjít z obecné právní úpravy zastupování dítěte jeho zákonnými zástupci a správy jmění dítěte, jak je obsažena v zákoně č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „občanský zákoník“), jakož i ze smyslu a účelu peněžité pomoci obětem trestných činů a mechanismu přiznávání této pomoci.

Stěžejním ustanovením, z něhož lze v tomto případě vyjít, je § 898 odst. 1 občanského zákoníku, v souladu s nímž rodiče dítěte jednající jako zákonní zástupci dítěte potřebují k právnímu jednání, které se týká existujícího i budoucího jmění dítěte nebo jednotlivé součásti tohoto jmění, souhlas soudu, ledaže se jedná o běžné

záležitosti, nebo o záležitosti sice výjimečné, ale týkající se zanedbatelné majetkové hodnoty.

Právo dítěte v postavení zvláště zranitelné oběti na peněžitou pomoc obětem trestných činů je v zákoně č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů (dále jen „zákon o obětech trestných činů“), upraveno tak, že § 24 odst. 1 zákona o obětech trestných činů vymezuje okruh obětí oprávněných k peněžitě pomoci a § 28 odst. 1 citovaného zákona následně stanoví různé výše a případně též formy této peněžitě pomoci. Výše peněžitě pomoci se přitom pohybuje v rozsahu od 10 000,- Kč do 200 000,- Kč, a nižších částek může dosahovat jedině v případě, že o ní již bylo pravomocně rozhodnuto rozsudkem (k tomu viz § 28 odst. 2 zákona o obětech trestných činů).

S ohledem na povahu i výši peněžitě pomoci obětem trestných činů přitom nelze rozhodování o uplatnění případného nároku dítěte považovat za běžnou záležitost. Při podání žádosti o peněžitou pomoc by dítě zásadně mělo být zastoupeno oběma rodiči, jednat za dítě však může i pouze jeden z rodičů v souladu s § 892 odst. 2 občanského zákoníku. Pokud by jeden z rodičů s podáním žádosti o peněžitou pomoc nesouhlasil, může soud na návrh rodičů nebo jednoho z rodičů rozhodnout

- a) který z rodičů bude za dítě v této záležitosti právně jednat a
- b) jakým způsobem má být za dítě právně jednáno, zejména zda má být žádost za dítě podána (případně v jakém rozsahu) či nikoliv (viz § 893 občanského zákoníku).

V situaci, kdy rodiče zůstávají v otázce uplatnění nároku dítěte na peněžitou pomoc obětem trestných činů nečinní, a to aniž by se jednalo o výjimečný případ, kdy jde pouze o zanedbatelnou majetkovou hodnotu, anebo z jiného vážného akceptovatelného důvodu, měl by orgán sociálně-právní ochrany dětí v případě, že je o předmětné situaci zpraven, předně v souladu s § 10 odst. 1 písm. b) a f) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (dále jen „ZSPOD“), rodiče dítěte poučit o jejich povinnosti nárok na peněžitou pomoc obětem trestných činů jménem dítěte uplatnit, anebo v případě, že budou trvat na tom, že tento nárok jménem dítěte uplatnit nechtějí, si k tomu vyžádat souhlas soudu. Pokud by i nadále rodiče dítěte zůstali zcela nečinní, měl by OSPOD v souladu s vymezením funkcí sociálně-právní ochrany dětí v § 1 odst. 1 písm. b) ZSPOD, podat v souladu s § 14 odst. 1 písm. b) ZSPOD návrh na omezení rodičovské odpovědnosti v oblasti uplatnění nároku

na peněžitou pomoc, její inkaso a správu. Soud buď přistoupí k omezení rodičovské odpovědnosti a v té souvislosti rovněž dítěte v rozsahu, v němž bude rodičovská odpovědnost omezena, jmenuje dítěti opatrovníka, anebo bude moci rovněž jmenovat dítěti za daným účelem opatrovníka bez omezení rodičovské odpovědnosti. Jmenovaný opatrovník poté jménem dítěte nárok na peněžitou uplatní.

V případě, že zde nebude jiná vhodná osoba, která by byla způsobilá funkci opatrovníka dítěte vykonávat a současně by se svým jmenováním opatrovníkem dítěte souhlasila, bude opatrovníkem dítěte jmenován orgán sociálně-právní ochrany dětí.

Formulace, že OSPOD je povinen peněžitou pomoc pro oběti trestných činů pro dítě „vymáhat“ i přesto, že rodiče o tuto formu pomoci nemají zájem, není proto přesná. Zároveň však nestačí pouze rodiče dítěte o tomto nároku dítěte informovat a ponechat zcela na jejich uvážení, zda tento nárok jménem dítěte uplatní či nikoli, jelikož výkon rodičovské odpovědnosti v tomto ohledu podléhá dohledu soudu, jak to vyplývá z § 898 občanského zákoníku, citovaného výše. Lze tedy shrnout, že povinností OSPOD je rodiče dítěte nejprve náležitým způsobem poučit, a to včetně poučení o případném dalším postupu, pokud zůstanou dále nečinní, a pokud toto poučení rodičů dítěte nepovede k nápravě, podat příslušnému soudu návrh na omezení rodičovské odpovědnosti v oblasti uplatnění nároku dítěte na peněžitou pomoc, její inkaso a správu. Je přitom možné, že opatrovníkem dítěte pro uplatnění nároku dítěte na peněžitou pomoc obětem trestných činů nebude ustanoven OSPOD, ale jiná osoba. Poté již další postup bude plně na odpovědnosti této osoby, jejíž činnost bude podléhat především soudní kontrole.

V souvislosti s uplatněním nároku na peněžitou pomoc obětem trestných činů je vhodné poukázat též na prekluzivní lhůtu, v níž lze tento nárok uplatnit a po jejímž uplynutí nárok dítěte zaniká. Tato lhůta činí v souladu s § 30 odst. 2 zákona o obětech trestných činů 2 roky ode dne, kdy se oběť dozvěděla o újmě způsobené trestným činem, nejpozději však do 5 let ode dne spáchání trestného činu. OSPOD by tak měl činit výše uvedené kroky směřující k uplatnění nároku dítěte bez zbytečného odkladu a nečekat na pravomocné skončení trestního řízení a jeho výsledek.

2) Je OSPOD povinen podat žádost o přiznání peněžité pomoci obětem trestných činů v případě, že nebyl ustanoven opatrovníkem dítěte v trestním řízení (dítě bylo v řízení zastoupeno svými rodiči), ale je mu známo, že dítě by mělo nárok na poskytnutí peněžité pomoci obětem trestných činů, nebo postačí pouze informovat (sepsáním protokolu na oddělení OSPOD) zákonné zástupce (opatrovníka dítěte), že dítě jako oběť trestného činu má nárok na tuto pomoc od státu?

Skutečnost, že OSPOD byl ustanoven opatrovníkem dítěte pro účely trestního řízení, nezakládá jeho oprávnění zastupovat dítě též při uplatnění nároku na peněžitou pomoc. OSPOD je tedy povinen postupovat tak, jak bylo uvedeno v předchozí odpovědi. V praxi se objevují i případy, kdy OSPOD v zájmu uplatnění nároku dítěte na peněžitou pomoc v zákonem stanovené lhůtě, tento nárok jménem dítěte uplatní i bez odpovídajícího oprávnění. V takovém případě je poté následně Ministerstvem spravedlnosti ČR vyzván, aby dodatečně doložil oprávnění dítěte zastupovat. Za tímto účelem lze řízení o nároku na peněžitou pomoc přerušit, důležité je, že byl nárok uplatněn ve lhůtě. Tímto způsobem by však OSPOD měl postupovat jedině v případě, kdy s ohledem na běh prekluzivní lhůty hrozí, že bez této aktivní intervence OSPOD by nárok dítěte jinak zanikl. S prosbou o radu, jak v otázkách uplatnění nároku na peněžitou pomoc postupovat, se lze obrátit na příslušné oddělení Ministerstva spravedlnosti ČR prostřednictvím telefonního čísla 221 997 966, nebo e-mailové adresy odsk@msp.justice.cz.

3) OSPOD byl ustanoven opatrovníkem k zastupování dítěte jako poškozeného (zvláště zranitelné oběti) v trestním řízení. V trestním řízení se opatrovníkovi podařilo získat náhradu škody v nižší částce, než jakou požadoval, se zbývající částkou byl odkázán do občanskoprávního řízení. OSPOD však byl ustanoven opatrovníkem jen pro trestní řízení, pravomocným rozsudkem soudu v trestním řízení jeho funkce zanikla. Pokud by se OSPOD nechal ustanovit opatrovníkem k podání žaloby v civilním řízení, kdo ponese náklady za občanskoprávní spor (obecně platí, že náklady hradí prohrávající strana)?

Ke způsobu, za jakých podmínek může OSPOD iniciovat jmenování opatrovníka dítěte za účelem uplatnění nároku dítěte na náhradu škody, nemajetkové újmy či

vydání bezdůvodného obohacení se uplatní zcela shodné závěry, jaké byly výše dovozeny v odpovědi na otázku č. 1.

V souvislosti a s otázkou, kdo bude v případě uplatnění nároku dítěte-poškozeného trestným činem na náhradu škody nebo nemajetkové újmy hradit náklady řízení, je třeba předně zdůraznit, že v případě, kdy jménem dítěte jako poškozeného byl v trestním řízení tento nárok řádně uplatněn, je předmětné řízení u občanskoprávního soudu v souladu s § 11 odst. 2 písm. q) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, osvobozeno od soudního poplatku.

Je však zřejmé, že samotné osvobození od soudního poplatku neznamená, že v případě neúspěchu ve věci, nevznikne na straně žalobce povinnost hradit náklady protistrany nebo náklady, které nesl stát.

Z hlediska určení osoby povinné k hrazení nákladů protistrany přitom není rozhodné, zda některá ze stran soudního sporu má procesní způsobilost v potřebném rozsahu a jedná tak před soudem samostatně, či zda je pro účely řízení zastoupena, a to zákonným zástupcem, či opatrovníkem. Povinnost hradit náklady protistrany vždy může vzniknout pouze účastníkovi řízení, nikoli jeho zástupci. Pokud by tedy žaloba podaná jménem dítěte byla neúspěšná a soud by v souladu s pravidly upravenými v § 142 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), přiznal žalovanému náhradu nákladů, které vynaložil k účelnému bránění práva v předmětném řízení, vznikla by povinnost uhradit žalovanému tyto náklady přímo dítěti, které má v takové situaci postavení žalobce.

Tato významná skutečnost nesmí být překážkou pro uplatnění nároku dítěte v občanskoprávním řízení a vytvářet tak bariéru pro přístup dítěte ke spravedlnosti, ale jmenovaný opatrovník ji musí mít na paměti a přiměřeným způsobem využívat všechny procesní oprávnění dítěte, s nimiž jako jeho opatrovník v řízení může nakládat, s cílem zabránit tomu, aby soud vůbec k uložení povinnosti hradit náklady protistrany přistoupil.

Tímto oprávněním je především možnost navrhnout postup soudu v souladu s § 150 o. s. ř., který upravuje tzv. moderační právo soudu a v souladu s nímž soud výjimečně náhradu nákladů řízení zcela nebo zčásti nemusí přiznat, jsou-li tu důvody hodné

zvláštního zřetele. Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 5. 11. 2008, sp. zn. I. ÚS 1671/08, poukázal na to, že „*ustanovení § 150 o. s. ř. nelze považovat za předpis, který by zakládal zcela volnou diskreci soudu (ve smyslu libovůle), nýbrž jde o ustanovení, podle něhož je soud povinen zkoumat, zda ve věci neexistují zvláštní okolnosti, k nimž je třeba při stanovení povinnosti k náhradě nákladů řízení výjimečně přihlédnout. Ustanovení § 150 o. s. ř. proto nelze vykládat tak, že lze kdykoli bez ohledu na základní zásady rozhodování o nákladech řízení přiznat či nepřiznat náhradu nákladů.*“ Soud by se tedy z moci úřední sám měl zabývat úvahou, zda majetkové, sociální, osobní a další poměry všech účastníků řízení neodůvodňují, aby v konkrétním případě povinnost hradit náklady řízení protistrany podle pravidel vymezených v § 142 a násl. o. s. ř. svým rozhodnutím neuložil, a to právě z důvodu hodných zvláštního zřetele. Komentář přitom zdůrazňuje, že „*je třeba vzít na zřetel nejen poměry toho, kdo by měl hradit náklady řízení, ale je nutno takové uvážit, jak by se takové rozhodnutí dotklo zejména majetkových poměrů oprávněného účastníka. Významné z hlediska aplikace § 150 jsou rovněž okolnosti, které vedly k soudnímu uplatnění nároku, postoj účastníků v průběhu řízení a další (viz Bureš 2006 s. 673-674).*“ (k tomu viz BÍLÝ, M. In SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. et al. *Občanský soudní řád. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. s. 513).

Povinnost soudu zohlednit nastíněné skutečnosti z moci úřední však nezabavuje povinnosti opatrovníka dítěte postup soudu podle § 150 o. s. ř. za situace, kdy by uložení povinnosti hradit náklady žalovaného bylo pro dítě s ohledem na jeho poměry nepřiměřené a případně dokonce do značné míry likvidační, navrhopvat. Je přitom třeba zdůraznit, že v tomto ohledu by měly být rozhodující poměry samotného dítěte a nikoli jeho rodičů. Z hlediska aplikace § 150 o. s. ř. je významný rovněž kontext uplatnění nároku, tedy že žaloba dítěte směřuje proti odsouzenému pachateli trestného činu, který přímo či nepřímo směřoval proti dítěti.

V případě náhrady nákladů, které nesl stát, se uplatní předně § 148 odst. 1 o. s. ř., v souladu s nímž má stát podle výsledků řízení proti účastníkům právo na náhradu nákladů řízení, které platil, pokud u nich nejsou předpoklady pro osvobození od soudních poplatků. Předpoklady pro osvobození od soudních poplatků vymezuje § 138 o. s. ř., a to opět jako poměry účastníka, k nimž musí současně přistupovat skutečnost, že v předmětné věci se nejednalo o zřejmě bezúspěšné uplatňování nebo bránění práva. Ustanovení § 138 o. s. ř. současně stanoví, že osvobodit některého

účastníka od soudních poplatků zcela je možné jedině proto, že jsou pro takový postup zvlášť závažné důvody. Skutečnost, že osvobození od soudních poplatků, na něž se odkazuje § 148 odst. 1 o. s. ř., je upraveno buď jako částečné nebo úplné, se promítá i do rozhodování o povinnosti hradit účelně vynaložené náklady státu, kterou soud účastníkovi při splnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků buď neuloží vůbec, a to v případě, kdy jsou u účastníka splněny podmínky pro úplné osvobození od soudních poplatků, anebo ji poměrně zkrátí, a to v případě, kdy jsou u účastníka splněny podmínky pouze pro částečné osvobození od soudních poplatků, tj. nejsou dány zvlášť závažné důvody pro úplné osvobození od soudních poplatků.

Je důležité poukázat též na to, že pro uplatnění podmínky pro upuštění od uložení povinnosti hradit účelně vynaložené náklady státu jsou rozhodující poměry účastníka, nikoli skutečnost, že se jedná o účastníka, který je ze zákona osvobozen od soudních poplatků, jímž je v souladu s výše citovaným ustanovením zákona o soudních poplatcích i „*navrhovatel v řízení o náhradě škody nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení, který byl pravomocným odsuzujícím rozhodnutím v trestním řízení se svým nárokem nebo v jeho zbytku odkázán na řízení ve věcech občanskoprávních*“. Jinými slovy, k uložení povinnosti hradit účelně vynaložené náklady státu nebude možné přistoupit za situace, kdy by tato povinnost měla být uložena účastníkovi, který by v případě, že by předmětné řízení podléhalo soudnímu poplatku, byl s ohledem na své poměry od povinnosti uhradit soudní poplatek osvobozen. Rozhodující jsou přitom poměry účastníka v době vydání rozhodnutí o nákladech řízení, nikoli jeho poměry na počátku řízení.

Pro to, aby soud nepřistoupil k uložení povinnosti hradit účelně vynaložené náklady, které stát v souvislosti s předmětným řízením vynaložil, není třeba, aby účastník, jemuž by jinak tato povinnost měla být uložena, skutečně byl od soudního poplatku osvobozen. I komentář poukazuje na to, že „*postačí, když jsou u něj uvedené předpoklady [pozn. rozuměj předpoklady pro osvobození od soudních poplatků] osvědčeny v době rozhodování o nákladech řízení. Soud by si měl o uvedeném učinit závěr a pojmout ho do odůvodnění rozhodnutí.*“ (k tomu viz BÍLÝ, M. In SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. et al. *Občanský soudní řád. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. s. 510). Soud by měl poměry účastníka zohlednit z moci úřední, není nutné, aby účastník upuštění od uložení povinnosti hradit náklady státu navrhoval, avšak to nevylučuje, aby tak učinil. Opatrovník účastníka by tak

v případě, že poměry účastníka odůvodňují, aby mu tato povinnost nebyla uložena, měl učinit vždy, a to z důvodu procesní opatrnosti a nejvyšší míry ochrany práv a zájmů zastoupeného účastníka.

Pokud v konkrétním případě nebudou na straně účastníka splněny podmínky pro osvobození od soudních poplatků a soud by tak měl přistoupit k uložení povinnosti hradit účelně vynaložené náklady státu podle § 148 odst. 1 o. s. ř., je možné stále i v těchto případech uplatnit moderační právo soudu, upravené v § 150 o. s. ř., jak bylo popsáno výše. Je přitom vhodné znovu zdůraznit, že v souvislosti s uplatněním moderačního práva soudu lze vedle poměrů účastníka, jemuž by povinnost hradit náklady řízení měla být uložena, zohlednit též kontext předmětného případu, a to včetně skutečnosti, že se v daném případě jedná o žalobu podanou v souvislosti se spácháním trestného činu, za který byl žalovaný v trestním řízení pravomocně odsouzen a ve vztahu k němuž má žalobce postavení poškozeného.

Lze tedy shrnout, že povinností opatrovníka poškozeného dítěte, které v návaznosti na výrok soudu vydaný v trestním řízení, jímž byl se svým nárokem na náhradu škody, nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení odkázán na řízení ve věcech občanskoprávních, bude v předmětném občanskoprávním řízení uplatnit návrh na upuštění od uložení povinnosti hradit náklady žalovaného podle § 150 o. s. ř., jakož i povinnosti hradit náklady státu podle § 148 odst. 1 o. s. ř. a případně též podle § 150 o. s. ř. Důvodem uplatnění těchto návrhů budou typicky poměry žalobce, přičemž je třeba znovu zdůraznit, že rozhodující jsou majetkové poměry samotného dítěte a nikoli jeho rodičů či jiných členů rodiny. Důležité je též poukázat na to, že i pokud se ve výjimečných případech bude jednat o dítě, jehož majetkové a sociální poměry budou takové, že by pro něj uložení povinnosti hradit náklady řízení, ať již protistraně či státu, nepředstavovalo nepřiměřenou zátěž, bude důvodem pro uplatnění moderačního práva soudu podle § 150 o. s. ř. kontext uplatnění nároku dítěte, který navazuje na pravomocný rozsudek trestního soudu o tom, že dítě, jehož jménem je uplatněna žaloba, bylo poškozené trestným činem.

4) OSPOD byl ustanoven opatrovníkem k zastupování nezletilého dítěte jako poškozeného (zvláště zranitelné oběti) v trestním řízení, následně OSPOD podal soudu za poškozené dítě návrh na přiznání nároku na právní pomoc poskytovanou zmocněncem bezplatně, soud návrhu OSPOD jako opatrovníka

vyhověl a dítěti ustanovil bezplatně zmocněnce z řad advokátů. Platí i v tomto případě, že zmocněnec je vázán pokyny zmocnitele (tedy OSPOD jako opatrovníka) nebo veškerá práva a povinnosti (odpovědnost) za případné uplatnění – neuplatnění, vymožení náhrady škody v trestním řízení nese zmocněnec? OSPOD nechává ustanovit zmocněnce právě proto, že vymáhání náhrady škody v trestním řízení je velice složité. Soud ve svých usneseních o ustanovení zmocněnce nevynechává rozsah práv a povinností zmocněnce, pouze ho ustanoví. Je přes výše uvedené nezbytné, aby byla ještě uzavřena plná moc mezi zmocněncem a OSPOD, aby OSPOD měl jistotu, že zmocněnec učiní vše v zájmu poškozeného?

Institut opatrovníka představuje základní nástroj, jak zajistit skutečnou a účinnou účast v řízení u toho účastníka, který z důvodu objektivních skutečností upravených zákonem, potřebuje k účinnému uplatňování svých procesních práv podporu další osoby, která bude oprávněna jednat v řízení jak společně s tímto účastníkem, tak samostatně jeho jménem. Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád (dále jen „trestní řád“), váže v § 45 odst. 1 a 2 ustanovení opatrovníka poškozenému k situacím, kdy poškozený není plně svéprávný, přičemž jeho zákonný zástupce nebo hmotněprávní opatrovník nemůže tohoto poškozeného v trestním řízení zastupovat a je zde nebezpečí z prodlení. V případě, že nehrozí nebezpečí z prodlení, avšak zákonný zástupce dítěte nemůže dítě v trestním řízení zastupovat, bude dítěti ustanoven kolizní opatrovník v souladu s § 892 odst. 3 a § 943 občanského zákoníku.

Je-li dítěti ustanoven opatrovník, leží primární odpovědnost za zajištění řádného zastupování dítěte v předmětném řízení na tomto opatrovníkovi, jehož činnost podléhá soudní kontrole, přičemž opatrovník nemůže tuto svou odpovědnost žádným způsobem zcela přenést na jinou osobu. K přenesení odpovědnosti tak nedochází ani tím, že dítěti je k návrhu opatrovníka ustanoven v souladu s § 51a odst. 1 a 2 trestního řádu zmocněnec z řad advokátů. Jinými slovy, opatrovník dítěte podáním návrhu na ustanovení zmocněnce jistě plní svou povinnost zajistit nejvyšší míru ochrany práv a oprávněných zájmů dítěte a řádné zastupování dítěte v předmětném řízení, když s ohledem na předmět řízení není v jeho silách zastupovat dítě samostatně bez právní pomoci, avšak i poté, co je dítěti ustanoven zmocněnec, odpovídá za to, že zmocněnec bude poskytovat dítěti své právní služby řádně, tj. v souladu se standardními pravidly poskytování právních služeb a právního

zastoupení, jak vyplývají především ze zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, a ze stavovských předpisů.

Je zřejmé, že v případě, kdy opatrovník přistupuje k uplatnění návrhu na ustanovení zmocněnce zastoupenému dítěti, a to z toho důvodu, že sám nedisponuje potřebnými právními znalostmi pro řádné zastupování dítěte, nebude v jeho silách ani plně dohlížet na věcnou kvalitu zastoupení poskytovaného zmocněncem. Vždy však může dohlédnout na to, zda je zmocněnec v konkrétním případě aktivní, zda se účastní procesních úkonů, o nichž byl vyrozuměn, případně předvolán, a zda v případě, že se těchto procesních úkonů neúčastní, může svůj postup podložit rozumnými důvody, z nichž vyplývá neúčelnost jeho účasti, zda jménem dítěte činí též procesní návrhy, tj. navrhuje důkazy, předkládá vyjádření, navrhuje další procesní postup, případně uplatňuje opravné prostředky apod.

Opatrovník by měl situaci vzniklou ustanovením zmocněnce vnímat nikoli tak, že jeho povinnosti i odpovědnost za zajištění řádného zastoupení dítěte přecházejí na zmocněnce, ale že ustanovený zmocněnec je pro něj při plnění jeho povinností pouze pomocníkem. Postavení ustanoveného zmocněnce se totiž žádným způsobem neliší od smluvního zmocněnce. Opatrovník by tak měl přistupovat ke zmocněnci jako k právnímu zástupci, jehož zmocnil pro účely svého zastupování v konkrétním řízení. Měl by tedy být se zmocněncem v pravidelném kontaktu, zmocněnec by měl s opatrovníkem konzultovat navrhovaný postup ve věci, zjišťovat názor opatrovníka a tímto názorem být vázán. Opatrovník by se rovněž měl zpravidla účastnit všech procesních úkonů, jichž má dítě právo se účastnit a ve vztahu k nimž nelze dovodit, že by účast zástupců dítěte byla zjevně bezúčelná, společně se zmocněncem. Vztah opatrovníka a zmocněnce, byť ustanoveného, tedy není ničím jiným než vztahem klienta a jeho právního zástupce, pouze s tím rozdílem, že v tomto případě je klient – dítě při komunikaci se zmocněncem zásadně zastoupeno opatrovníkem. Zmocněnec tedy nepřebírá a ani nemůže přebírat odpovědnost, kterou nese opatrovník ve vztahu k zastoupenému dítěti i soudu, který jej do funkce ustanovil, ale nese pouze odpovědnost ve vztahu k dítěti, zastoupenému opatrovníkem, za kvalitní poskytnutí právní služby.

V části otázky, která směřuje k tomu, zda je nutné, aby opatrovník poškozeného dítěte v trestním řízení, jímž bývá typicky ustanovován OSPOD, udělil plnou moc

ustanovenému zmocněnci z řad advokátů, je třeba předně poukázat na § 51a odst. 4 trestního řádu. Z citovaného ustanovení vyplývá, že i v případě přiznání nároku na poskytnutí právní pomoci zmocněncem bezplatně, na něž má dítě jako zvlášť zranitelná oběť v souladu s § 51a odst. 2 trestního řádu právo bez dalšího, s výjimkou trestného činu zanedbání povinné výživy, je přednostním právním titulem pověřujícím konkrétního zmocněnce smlouva o poskytnutí právních služeb, typicky příkazní smlouva podle § 2430 a násl. občanského zákoníku, a plná moc udělená na základě této smlouvy. V návaznosti na formulaci otázky je třeba zdůraznit, že plná moc sama o sobě nezakládá závazkový vztah mezi zastoupeným a zástupcem, nýbrž je pouze projevem tohoto závazkového vztahu, jehož smyslem a účelem je třetí osoby informovat o některých následcích tohoto smluvního vztahu, projevujících se právě v oprávnění zástupce jednat jménem zastoupeného s těmito třetími osobami. Vzájemná práva a povinnosti mezi zástupcem a zastoupeným musí být vždy upraveny ve smlouvě, kterou mezi sebou obě strany uzavřou.

Z § 51a odst. 4 trestního řádu tedy vyplývá, že poškozený, který má nárok na právní zastoupení zmocněncem bezplatně, si předně může konkrétního zmocněnce zvolit samostatně. Až v případě, že si jej nezvolí, bude mu zmocněnec ustanoven, a to z řad advokátů zapsaných v registru poskytovatelů pomoci obětem trestných činů pro právní pomoc podle zákona o obětech trestných činů. Ustanovený advokát je povinen zastoupení přijmout, ledaže je zde dán některý ze zákonných důvodů vyloučení advokáta ze zastupování poškozeného v konkrétním případě (k tomu viz především § 19 zákona o advokacii). Smlouvu mezi opatrovníkem a zmocněncem tedy nebude nutné uzavírat pouze v případě, že opatrovník zmocněnce dítěte nezvolil, ale konkrétní osobu zmocněnce určil soudce či předseda senátu svým usnesením.

Pokud se v dotazu naznačuje, že soud v usnesení, jímž určuje osobu zmocněnce, nevymezuje rozsahu jeho práv a povinností, a proto by tento rozsah měl být konkretizován v následné smlouvě uzavřené mezi opatrovníkem a zmocněncem, pak je vhodné uvést, že práva a povinnosti zmocněnce z řad advokátů, který zastupuje v trestním řízení poškozeného, a to ať již na základě smlouvy či soudního rozhodnutí, vyplývají především ze zákona o advokacii, a to konkrétně z § 16 citovaného zákona. V souladu s citovaným ustanovením je advokát povinen chránit a prosazovat práva a oprávněné zájmy klienta a řídit se jeho pokyny, jimiž není vázán pouze v případě,

jsou-li v rozporu s právním nebo stavovským předpisem, a při výkonu advokacie jednat čestně a svědomitě, využívat důsledně všechny zákonné prostředky a v jejich rámci uplatnit v zájmu klienta vše, co podle svého přesvědčení pokládá za prospěšné. S ohledem na skutečnost, že ani v případě ustanovení advokát jako zmocněnec nepřebírá odpovědnost opatrovníka za řádné zastoupení dítěte, ale stává se pouze právním zástupcem dítěte, zastoupeného rovněž opatrovníkem, nemůže ani případně uzavřená smlouva mezi opatrovníkem a zmocněncem v tomto ohledu rozšířit míru odpovědnosti zmocněnce či změnit citovaná pravidla, v souladu s nimiž je zmocněnec povinen právní zastoupení poskytnout. Uzavření smlouvy mezi opatrovníkem a zmocněncem tak má význam jedině tehdy, kdy osoba konkrétního zmocněnce není soudem určena, a právním titulem zavazující konkrétní osobu k výkonu funkce zmocněnce se tak stává právě daná smlouva.

Pro úplnost je vhodné uvést, že opatrovník bude smlouvu se zmocněncem uzavírat vždy jménem dítěte. Smluvní stranou této smlouvy tak bude dítě zastoupené opatrovníkem.

5) Jak má OSPOD postupovat v případě, že zmocněnec vymůže v trestním řízení pouze část náhrady škody a se zbytkem je odkázán do občanskoprávního řízení? Zde platí opět, že zmocněnec je ustanoven dítěti pouze pro trestní řízení, nikoliv pro občanskoprávní. Má OSPOD opět nechat ustanovit dítěti opatrovníka pro občanskoprávní řízení nebo zmocněnce? Kdo ponese náklady řízení (např. za vypracování znaleckých posudků, odměnu advokáta apod.)?

Ve vztahu k povinnosti OSPOD iniciovat ustanovení opatrovníka dítěte za účelem uplatnění nároku dítěte na náhradu škody, nemajetkové újmy či vydání bezdůvodného obohacení, k němuž došlo v důsledku trestného činu, a ke způsobu, jak to může OSPOD učinit, se uplatní zcela shodné závěry, jaké byly výše dovozeny v odpovědi na otázku č. 1.

Kolizním opatrovníkem, kterého soud za účelem uplatnění jeho nároku na náhradu škody či nemajetkové újmy či vydání bezdůvodného obohacení jmenuje, nemusí být nutně OSPOD. Z § 944 občanského zákoníku vyplývá, že v otázce určení osoby opatrovníka dítěte musí soud vycházet přiměřeně z pravidel určování osoby

poručníka, obsažených v § 931 občanského zákoníku. Z § 931 odst. 2 občanského zákoníku však vyplývá, že jakákoli jiná osoba, než OSPOD, by se svým ustanovením do funkce opatrovníka dítěte musela souhlasit.

Povinností opatrovníka dítěte poté bude podat žalobu o náhradu škody, nemajetkové újmy nebo o vydání bezdůvodného obohacení proti pachateli trestného činu, v jehož důsledku škoda, nemajetková újma či bezdůvodné obohacení vzniklo. Jak již bylo uvedeno výše, opatrovník dítěte odpovídá za řádné zastoupení dítěte v předmětném řízení. V případě, že se jedná o právně komplikovanou věc, která svým předmětem přesahuje odborné schopnosti opatrovníka, což uplatnění nároku na náhradu škody, nemajetkové újmy či vydání bezdůvodného obohacení bude zásadně vždy, je povinností tohoto opatrovníka zajistit zastoupenému dítěti odpovídající právní pomoc.

Základním nástrojem, který bude moci OSPOD jako kolizní opatrovník za tímto účelem využít, je žádost o ustanovení zástupce podle § 30 odst. 1 o. s. ř., v souladu s nímž soud ustanoví na žádost zástupce tomu účastníkovi, u něhož jsou splněny předpoklady, aby byl soudem osvobozen od soudních poplatků, vymezené v § 138 o. s. ř., jestliže je to nezbytně třeba k ochraně jeho zájmů. Z § 30 odst. 2 o. s. ř. poté vyplývá, že tímto zástupcem bude ustanoven advokát, vyžaduje-li to ochrana zájmů účastníka nebo jde-li o ustanovení zástupce pro řízení, v němž je povinné zastoupení advokátem (notářem).

Předpoklady pro osvobození od soudních poplatků byly citovány již výše v souvislosti s otázkou uložení povinnosti hradit náklady řízení. Jsou jimi především poměry účastníka, tj. jeho poměry majetkové, sociální a osobní, jakož i skutečnost, že v předmětné věci nejde o svévolné nebo zřejmě bezúspěšné uplatňování nebo bránění práva. Znovu je přitom třeba zdůraznit, že rozhodující jsou poměry samotného dítěte, nikoli poměry jeho rodičů, kteří navíc mohou být s dítětem ve střetu zájmů, z důvodu čehož ho ani nemohou v předmětné věci zastupovat.

Žádost o ustanovení zástupce z řad advokátů podle § 30 o. s. ř. může předcházet samotnému podání žaloby o náhradu škody či nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení, přičemž jejím účelem může být zajistit právní pomoc dítěti již při sepisu této žaloby. (k tomu viz SMOLÍK, P. In SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. et al. *Občanský soudní řád. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H.

Beck, 2013. s. 127). Takový postup je jistě vhodný a odpovídá důsledné procesní ochraně dítěte a co nejvyšší míře kvality zastoupení dítěte v předmětném sporu, ledaže by v důsledku otálení s podáním žaloby mohlo dojít k uplynutí promlčecí lhůty pro uplatnění předmětného nároku dítěte. V takovém případě by byl OSPOD jako opatrovník dítěte povinen konat bez zbytečného odkladu a žalobu jménem dítěte podat, byť v takovém stavu, který bude vyžadovat ještě doplnění ustanoveným zástupcem dítěte.

V případech, kdy je účastníkovi řízení ustanoven zástupce podle § 30 o. s. ř., nese náklady zastoupení tohoto účastníka stát. Určitou nevýhodou tohoto postupu je ovšem skutečnost, že OSPOD jako kolizní opatrovník dítěte nemůže v tomto případě nijak ovlivnit výběr advokáta, který bude dítěti ustanoven jako zástupce, a proto může dojít také k tomu, že právní pomoc poskytovaná ze strany ustanoveného advokáta nemusí vždy dosahovat očekávané odborné úrovně.

V těch případech, kdy se OSPOD rozhodne nepostupovat podle § 30 o. s. ř. a předmět řízení bude svou složitostí přesahovat odborné schopnosti OSPOD jako kolizního opatrovníka dítěte, je OSPOD oprávněn zprostředkovat dítěti právní zastoupení prostřednictvím advokáta, se kterým uzavře smlouvu o zastoupení OSPOD jako kolizního opatrovníka dítěte v daném občanskoprávním řízení. Možnost zastoupení OSPOD vybraným advokátem vyplývá z obecné úpravy zastoupení podle § 438 občanského zákoníku, podle kterého může zástupce pověřit právním jednáním jménem zastoupeného jiného zástupce, vyžaduje-li to nutná potřeba s tím, že zástupce odpovídá za řádný výběr osoby dalšího zástupce. To znamená, že OSPOD jako opatrovník dítěte si sám vybere vhodného advokáta, který bude odborně způsobilý dítě právně zastoupit v daném řízení. Vybraný advokát bude při zastupování dítěte v řízení vystupovat za OSPOD jako opatrovníka dítěte. V těchto případech nese náklady na zastoupení dítěte advokátem OSPOD, který na úhradu těchto nákladů použije účelovou neinvestiční dotaci pro obce s rozšířenou působností na výkon agendy sociálně-právní ochrany dětí (viz bod 23. Metodiky MPSV pro poskytování dotací ze státního rozpočtu obcím s rozšířenou působností a hl. m. Praze na výkon agendy sociálně-právní ochrany dětí pro rok 2016, č. j. 2015/72455-231). Vybraný advokát je při právním jednáním jménem dítěte vázán pokyny OSPOD, se kterým uzavřel smlouvu a který při výkonu opatrovnictví dítěte zastupuje.

Třetí variantou, která by přicházela v úvahu v situaci, ve které by majetkové poměry dítěte umožňovaly zajistit právní zastoupení dítěte na smluvním základě, a kdy předmět řízení by opět svou složitostí přesahoval odborné schopnosti OSPOD jako kolizního opatrovníka dítěte, je uzavřít jménem dítěte smlouvu o poskytnutí právních služeb s advokátem, jejímž předmětem bude právě právní zastoupení dítěte v daném občanskoprávním řízení. Uzavření této smlouvy za dítě (nikoliv za OSPOD jako opatrovníka) však bude jako neběžná záležitost podléhat schválení soudem v souladu s § 944 ve spojení s § 934 odst. 1 občanského zákoníku. V těchto případech by tak náklady zastoupení advokátem neslo samo dítě.

Co se týče části otázky týkající se povinnosti hradit náklady řízení, je třeba uvést, že z § 140 odst. 1 o. s. ř. vyplývá, že v průběhu řízení si každý účastník platí náklady řízení, které vznikají jemu osobně, a náklady svého zástupce. Určitou výjimkou z této zásady jsou právě případy, kdy je účastníkovi řízení ustanoven zástupce nebo opatrovník z řad advokátů. V takovém případě poté v souladu s § 140 odst. 2 o. s. ř. platí hotové výdaje a odměnu za zastupování, popřípadě též náhradu za daň z přidané hodnoty, je-li advokát jejím plátcem, stát. Účastník je tak povinen platit též náklady, které se vztahují s pořízením důkazů, jež soudu v řízení předkládá. Pokud však jde o důkazy ve formě znaleckého posudku, má účastník dvě možnosti. Buď může zadat jejich zpracování sám a soudu poté předložit výsledek a pak musí rovněž vždy nést náklady spojené s vypracováním tohoto znaleckého posudku, anebo může soudu v rámci výkonu svých účastnických oprávnění zadání znaleckého posudku navrhnout. V takovém případě je soud povinen tomuto účastníkovi v souladu s § 141 odst. 1 o. s. ř. uložit povinnost složit před provedením důkazu zálohu podle předpokládané výše nákladů důkazu. Komentář v této souvislosti poukazuje na to, že soud v předmětné otázce nemá na výběr a o uložení této povinnosti rozhodnout musí (k tomu viz BÍLÝ, M. In SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. et al. *Občanský soudní řád. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. s. 494). Jedinou výjimkou jsou případy, kdy je účastník osvobozen od soudních poplatků a kdy za něj nese náklady provedení důkazu stát. Na rozdíl od právní úpravy upuštění od uložení povinnosti hradit náklady, které v souvislosti s řízením účelně vynaložil stát, podle § 148 odst. 1 o. s. ř., a právní úpravy podmínek, kdy soud účastníkovi řízení ustanoví zástupce podle § 30 o. s. ř., ve vztahu k nimž postačí, že účastník řízení pouze splňuje předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, v případě

rozhodování o uložení povinnosti složit zálohu na provedení důkazu je rozhodující existence formálního rozhodnutí o osvobození od soudních poplatků. (k tomu viz BÍLÝ, M. In SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. et al. *Občanský soudní řád. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. s. 494).

OSPOD jako opatrovník dítěte by tak z tohoto důvodu měl již na počátku řízení zajistit, že jménem dítěte bude podána žádost o osvobození od soudních poplatků, odůvodňují-li to poměry dítěte a nejedná-li se v předmětné věci o svévolné nebo zjevně bezúspěšné uplatňování práva, byť se v dané věci jedná o řízení, v němž je návrhvatel ze zákona od soudního poplatku osvobozen. Smysl žádosti o osvobození od soudních poplatků by přitom spočíval právě ve snaze předejít tomu, aby v okamžiku, kdy jménem dítěte bude navrženo provedení důkazu, dítěti nebyla uložena povinnost složit zálohu na náklady, které jsou s provedením tohoto důkazu spojené. Žádost může uplatnit buď OSPOD jako opatrovník dítěte anebo zástupce dítěte.

Pokud by žádost o osvobození od soudních poplatků nebyla jménem dítěte na počátku řízení podána, je stále ji možné uplatnit v průběhu řízení, a to právě za situace, kdy by soud mínil přistoupit k uložení povinnosti složit zálohu na náklady provedení navrženého důkazu. Komentář k tomu uvádí, že *„v takové situaci je třeba šetřit smysl právní úpravy, kterým není uchystat past na chudé a nezastoupené, kteří zavedení nepožádají o osvobození a pak ztroskotají na nezaplacené záloze. Soud by měl nejprve seznámit účastníka s tím, že mu hodlá zálohu uložit, proč a v jaké výši (a to zvláště za situace, kdy už má indicie, že se jedná o účastníka, u nějž by osvobození připadalo v úvahu, případně že se může jednat o důkaz zbytečný). Jestliže účastník o osvobození požádá a uvede relevantní skutečnosti, měl by jej v tuto chvíli osvobodit (alespoň částečně) a zálohu neuložit (uložit v poměrné výši). Jestliže tak neučiní nebo se ukáže, že není důvod jej osvobodit, uloží mu zálohu na důkaz. Takovýto postup také předejde zbytečným odvoláním. Jestliže už k uložení zálohy dojde a účastník až poté požádá o osvobození od soudního poplatku, měl by soud postupovat analogicky jako u soudního poplatku. Neměl by tedy návrh na provedení důkazu zamítnout pro nezaplacení zálohy do doby, než rozhodne o osvobození. Pak podle výsledku v rámci autoremedury usnesení o uložení zálohy zrušit nebo naopak návrh na provedení důkazu zamítnout.“* (k tomu viz BÍLÝ, M.

In SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., ŠÍNOVÁ, R. et al. *Občanský soudní řád. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. s. 494-495).

V případě, že poměry dítěte neumožňují postupovat podle § 138 o. s. ř. a dítě od soudních poplatků osvobodit, soud mu povinnost složit zálohu na provedení důkazu uložit musí a tato záloha musí být zaplacená, jinak návrh na provedení důkazu bude zamítnut. Náklady na provedení důkazu by v takovém případě neslo poškozené dítě, nikoli OSPOD jako jeho opatrovník.

6) Je nezbytné, aby okresní nebo krajské státní zastupitelství, případně soud doručovalo písemnosti, které jsou určeny poškozenému (nezl. dítě) i opatrovníkovi dítěte (pokud je ustanoven OSPOD), přestože má dítě soudem ustanoveného zmocněnce?

Pro zodpovězení dané otázky je třeba předně vyjít z § 62 odst. 2 trestního řádu, z něhož vyplývá, že má-li poškozený zmocněnce, doručuje se písemnost pouze zmocněnci, pokud zákon nestanoví jinak. Má-li však poškozený něco osobně vykonat, doručuje se písemnost i jím. Stejně pravidlo obsahuje též § 45a trestního řádu, který stanoví, že má-li poškozený zmocněnce, doručuje se pouze jemu; to neplatí, jestliže se poškozenému zasílá výzva, aby osobně něco vykonal.

Opatrovník bude mít při aplikaci těchto pravidel stejné postavení jako poškozený. Lze tedy konstatovat, že pokud je poškozené dítě v trestním řízení zastoupeno jak opatrovníkem, tak zmocněncem, doručuje se pouze zmocněnci, nestanoví-li zákon jinak. Ve vztahu k poškozenému přitom trestní řád žádné odchylky vůči tomuto obecnému pravidlu neupravuje a pro řádné splnění povinnosti ze strany orgánů činných v trestním řízení tak bude vždy stačit, aby bylo doručeno pouze zmocněnci, ledaže by obsahem doručované písemnosti byla výzva, aby dítě osobně něco vykonal.

Výzva, v níž se vyžaduje, aby dítě osobně něco vykonal, naopak opatrovníkovi dítěte musí být doručena vždy a úkolem opatrovníka poté bude zajistit osobní účast dítěte u předmětného úkonu. S ohledem na konkrétní okolnosti případu, především rozumovou a volní vyspělost dítěte, osobnost dítěte, míru úzkosti, s níž prožívá následky trestného činu, který na něm byl pravděpodobně spáchán, a vedení

trestního řízení v dané věci, jakož i s ohledem na povahu daného trestného činu, může být taková výzva doručena též přímo dítěti. Rozhodující však budou vždy právě konkrétní okolnosti případu, na jejichž základě orgán činný v trestním řízení bude muset posoudit, zda v daném případě nepovede přímé doručení výzvy k nepřiměřenému psychickému zatížení dítěte a zda by neměl být obsah výzvy i úkonu, na němž je vyžadována osobní účast dítěte, šetrným způsobem sdělen a vysvětlen právě opatrovníkem dítěte.

Je vhodné též poukázat na to, že i v případě, kdy není doručována výzva k tomu, aby dítě něco osobně vykonalo, a orgány činné v trestním řízení doručují dokumenty jak zmocněnci tak opatrovníkovi dítěte, nelze tento postup označit za nesprávný. Jedná se pouze o postup, k němuž orgány činné v trestním řízení nejsou povinny, avšak pokud jej aplikují, přispívají tím k vyšší míře zajištění procesní ochrany dítěte a usnadnění role opatrovníka dítěte, který může snadněji kontrolovat správný postup zmocněnce dítěte v dané věci, za nějž jako opatrovník nese odpovědnost. V případě, že orgány činné v trestním řízení doručují v souladu se zákonem pouze zmocněnci dítěte, je poté povinnosti zmocněnce bez zbytečného odkladu informovat o této skutečnosti opatrovníka dítěte a seznámit ho též s obsahem doručovaných dokumentů, ideálně poskytnout opatrovníkovi dítěte též jejich kopii. Tento závěr vychází ze skutečnosti, že i ustanovený zmocněnec má stejné postavení jako smluvní zástupce a jeho kroky tak odvisí od pokynů jeho klienta, jímž v daném případě je sice dítě, jehož jménem je však se zmocněncem jedná zásadně opatrovník, není-li dítě dostatečně rozumově a volně vyspělé na to, aby dílčí pokyn udělilo samo.

7) Je OSPOD povinen účastnit se výslechů dítěte před policejním orgánem a celého řízení před soudem v případě, že nezl. dítě jako poškozený (zvláště zranitelná oběť) má soudem ustanoveného zmocněnce? Postačilo by, pokud by OSPOD udělil plnou moc zmocněnci, který byl dítěti soudem ustanoven a pak by se OSPOD nemusel výslechů a řízení před soudem účastnit?

V odpovědi na danou otázku je třeba důsledně odlišovat dvě roviny, které souvisí různými úlohami a procesními postaveními OSPOD, a to rovinu, v níž se OSPOD účastní určitého procesního úkonu, typicky výslechu dítěte z toho titulu, že je orgánem sociálně-právní ochrany dětí, přičemž nemusí být nutně ustanoven též opatrovníkem

dítěte, a rovinu, kdy je OSPOD předvoláván k procesním úkonům z titulu svého postavení coby opatrovníka dítěte pro účely předmětného trestního řízení.

Pokud jde o první skupinu situací, tj. situace, kdy je přítomnost OSPOD vyžadována právě z toho důvodu, že se jedná o orgán specializovaný na práci a komunikaci s dítětem a na zajišťování zvláštních potřeb dítěte, nemůže nikdy účast zmocněnce u předmětného úkonu přítomnost OSPOD nahradit. Typicky se bude jednat o situace, které jsou vymezené v § 102 trestního řádu, tj. o výslechy osob mladších 18 let o skutečnostech, jejichž ožívání v paměti by vzhledem k věku mohlo nepříznivě ovlivňovat jejich duševní nebo mravní vývoj. Stejně pravidlo se uplatní nejen při výslechu dítěte, ale i při podání vysvětlení. Nezbytná přítomnost OSPOD při těchto úkonech přitom nevylučuje, aby se daného úkonu účastnil též zmocněnec dítěte, a to např. v oddělené místnosti, kam je přenášen zvukový i obrazový záznam výslechu dítěte, probíhá-li výslech ve speciální výslechové místnosti, jak by to v těchto případech mělo být pravidlem. Přítomnost zástupce OSPOD jako tzv. přibrané osoby se podle trestního řádu vyžaduje nejen při výslechu dítěte, ale i při jiných zvláštních způsobech dokazování, kterých se účastní dítě mladší 18 let v postavení svědka, jako je konfrontace dítěte s obviněným nebo jiným svědkem (§ 104a odst. 5 trestního řádu), rekognice (§ 104b odst. 7 trestního řádu), vyšetřovací pokus (§ 104c odst. 3 trestního řádu), rekonstrukce (§ 104d trestního řádu) a prověrka na místě (§ 104e trestního řádu).

Co se týče účasti OSPOD na těch procesních úkonech, kam je OSPOD zván z toho titulu, že je opatrovníkem dítěte, je otázka nutnosti jeho účasti komplikovanější. Jak již bylo uvedeno výše v odpovědi na otázku č. 4, postavení zmocněnce, byť ustanoveného, odpovídá postavení smluvního zástupce. V případech, kdy je účastník zastupován smluvním zástupcem, je časté, že se procesních úkonů účastní oba, tedy jak sám účastník, tak i jeho zástupce. Zcela stejným způsobem to přitom může fungovat v případě, že dítě je v řízení zastoupeno jak opatrovníkem, tak zmocněncem.

Na druhou stranu, v případě, že v řízení figuruje zástupce, nelze osobní účast toho, koho zmocněnec zastupuje, vymáhat a je čistě na vůli zastoupeného, zda se procesních úkonů bude účastnit či nikoli. Míra diskrece opatrovníka je však v tomto ohledu omezená. Opatrovník totiž musí mít stále na paměti, že procesní práva, jimiž

v řízení disponuje, nenáleží jemu, ale zastoupenému dítěti, a jeho úlohou je pouze tato procesní práva jménem dítěte vykonávat, a to s cílem zajistit naplnění nejlepšího zájmu dítěte. Mnoho z těchto oprávnění, včetně oprávnění účastnit se konkrétního procesního úkonu, se tak pro něj stává povinností.

Opatrovník se tak při rozhodování o tom, zda se konkrétního úkonu zúčastní či nikoli, nemůže automaticky odkazovat na to, že se daného úkonu účastní již zmocněnec dítěte. Opatrovník dítěte bude mít právo se daného úkonu neúčastnit jedině v případě, že bude moci náležitým způsobem odůvodnit, proč by jeho účast při daném procesním úkonu byla zjevně bezúčelná, tj. nemohla by žádným způsobem přispět k ochraně práv a oprávněných zájmů zastoupeného dítěte. Např. za situace, kdy má opatrovník díky svému postavení coby OSPOD informace o dopadech projednávané trestné činnosti do osobní i rodinné sféry dítěte, bude jeho osobní účast na procesním úkonu, v jehož rámci lze tyto informace předat orgánu činnému v trestním řízení jistě opodstatněná, neboť role zmocněnce, který navíc není sociálním pracovníkem, ale advokátem, je v daném řízení odlišná a nebude tak v jeho silách tyto informace orgánům činným v trestním řízení zprostředkovat natolik autenticky, jako to může učinit právě OSPOD jako opatrovník dítěte. Stejně tak bude účast OSPOD jako opatrovníka dítěte opodstatněná např. u hlavního líčení, při němž má probíhat dokazování mj. i ve formě výslechu obviněného, dalších poškozených či svědků, při němž může společně se zmocněncem jednotlivé výslechy sledovat a případně se též doptávat na další významné skutečnosti. Přítomnost OSPOD jako opatrovníka dítěte za těchto situací, pokud tedy svou účast na daném procesním úkonu nepojímá čistě formálně, což by však odporovalo povinnostem, které mu z funkce opatrovníka vyplývají, významným způsobem posiluje míru zajištění procesní ochrany práv a oprávněných zájmů dítěte a lze ji proto po OSPOD jako opatrovníkovi dítěte spravedlivě požadovat.

Naopak za situace, kdy je zřejmé, že účast OSPOD na daném procesním úkonu žádným způsobem k zajištění vyšší míry procesní ochrany dítěte nepřispěje, postačí, pokud se tohoto úkonu bude účastnit pouze zmocněnec dítěte. Ten je však následně bez zbytečného odkladu povinen o průběhu úkonu i o jeho výstupech opatrovníka dítěte informovat a, pokud tak neučiní, je opatrovník povinen se zmocněnce dítěte na tyto skutečnosti aktivně doptat.

8) Dítě jako zvlášť zranitelná oběť musí být policejními orgány poučeno o svých právech a povinnostech. Kdo musí toto poučení za dítě podepsovat v případě, že dítěti byl OSPOD ustanoven opatrovníkem, ale zároveň mu byl na návrh OSPOD ustanoven soudem zmocněnec z řad advokátů? Policejní orgán žádá, aby poučení, ve kterém je uvedeno, zda dítě (poškozený) požaduje náhradu škody a v jaké výši podepsal opatrovník (OSPOD) a to i přesto, že dítě má soudem ustanoveného zmocněnce. Je toto oprávnění policejního orgánu správné?

Je třeba vyjít především z účelu, který podpis poučení plní. Podepsání poučení, které bylo dítěti ze strany orgánů činných v trestním řízení poskytnuto, není procesním úkonem a jeho funkci lze spatřovat v čistě evidenční rovině, kdy podpis poučení má plnit funkci nástroje, jehož prostřednictvím orgán činný v trestním řízení může dokladovat, že dostal své zákonné povinnosti poškozeného poučit a poskytnout mu zákonem vymezené informace.

Je přitom zřejmé, že samotná poučovací povinnost nesmí být ze strany orgánu činného v trestním řízení plněna toliko formálně, ale musí vždy naplňovat účel jakékoli poučovací povinnosti, tj. zajistit, že oprávněná osoba si bude v přiměřené míře vědoma svých práv a bude tak tato práva moci rovněž uplatňovat. Tento závěr ostatně jasně vyplývá i z jedné ze základních zásad trestního řízení, upravené v § 2 odst. 15 trestního řádu, který orgánům činných v trestním řízení ukládá povinnost umožnit poškozenému v každém období řízení plné uplatnění jeho práv, o kterých je třeba ho podle zákona vhodným způsobem a srozumitelně poučit, aby mohl dosáhnout uspokojení svých nároků, a dále výslovně též z § 46 trestního řádu, podle kterého jsou orgány činné v trestním řízení povinny poučit poškozeného o jeho právech a poskytnout mu plnou možnost k jejich uplatnění. Má-li poškozený postavení oběti podle zákona o obětech trestných činů, jsou povinny jej poučit také o právech podle tohoto zákona a poskytnout mu plnou možnost k jejich uplatnění. Obdobně pak ustanovení § 3 odst. 4 zákona o obětech trestných činů zakotvuje povinnost Policie České republiky, orgánů činných v trestním řízení a subjektů zapsaných v registru poskytovatelů pomoci obětem trestných činů srozumitelným způsobem informovat oběť o jejích právech a umožnit jí jejich plné uplatnění, přičemž na žádost oběti jsou tak povinny učinit i opakovaně.

V citovaných zásadách se projevuje základní východisko přístupu k obětem trestných činů, které se musí v systému trestní spravedlnosti uplatňovat a které bylo ještě posíleno právě s přijetím zákona o obětech trestných činů. Tímto východiskem je pojetí oběti trestného činu jako subjektu práv a nikoli pouze jako stěžejního prostředku k odhalování a prokazování trestné činnosti a nositele důkazní hodnoty. Trestný čin nezasahuje pouze do veřejně chráněných hodnot a nenarušuje pravidla fungování společnosti, ale významným způsobem dopadá do osobní sféry jeho oběti a případně též i do její sféry rodinné a majetkové. Oběti tak v průběhu trestního řízení musí být zajištěna nejen zvláštní ochrana před prohlubováním újmy, kterou v důsledku trestného činu utrpěla, ale tato oběť musí mít co největší možnost na trestním řízení participovat a domáhat se odčinění utrpěné újmy. To však předpokládá, že oběť bude mít dostatek informací o svých právech, která v trestním řízení má a která může uplatňovat, přičemž povinností orgánů činných v trestním řízení by mělo být nastavit mechanismy poučení a poskytnutí informací oběti takovým způsobem, který bude oběti přístup k výkonu svých práv co nejvíce posilovat. Posílení přístupnosti výkonu svých práv pro oběť trestného činu v trestním řízení přitom bude spočívat nejen ve způsobu sdělení informací (vhodným způsobem a srozumitelně), ale rovněž v okruhu osob, jímž jsou informace o právech oběti předávány. Nejvyšší míra ochrany oběti je tak zaručena v případě, že informace o právech oběti jsou předány jak samotné oběti, tak i jejímu zmocněnci. Je však zřejmé, že pokud je zmocněncem oběti advokát, ustupuje význam poučení zmocněnce a poskytnutí informací zmocněnci do pozadí, avšak na významu poskytnutí poučení a informací přímo oběti se v důsledku této skutečnosti nic nemění.

V případě, že je obětí osoba, která musí být v důsledku svého věku nebo zdravotního postižení v řízení zastoupena, ať již zákonným zástupcem nebo opatrovníkem, přechází význam poskytnutí určitého okruhu informací o právech oběti přímo oběti na poskytnutí těchto informací jejímu zákonnému zástupci či opatrovníkovi, který v tomto ohledu jako by vstupoval do postavení oběti. Nikoli však v plném rozsahu. I v případě obětí z řad dětí nebo osob se zdravotním postižením bude vždy existovat okruh informací o jejich právech, které musí být poskytnuty přímo dětem. Jeho rozsah bude přitom vždy odviset od rozumových a volních schopností dítěte, stejně jako od jeho konkrétní situace. Situaci, kdy nelze poskytnutí informací přímo oběti žádným způsobem nahradit tím, že tyto informace budou poskytnuty jejímu zástupci, bude typicky představovat provádění procesního úkonu, u něhož je nezbytná osobní účast

oběti. I dítě nebo osoba se zdravotním postižením si tak musí být vědomy toho, že mají právo v průběhu úkonu vyjádřit potřebu úkon přerušit, najíst se a napít, doptat se, když nebudou rozumět otázce apod.

Na druhou stranu v případě určitého okruhu informací nebude jejich poskytnutí přímo oběti s ohledem na její věk a rozumové a volní schopnosti účinným způsobem přispívat k ochraně jejích práv a stěžejní tak bude, aby byly předmětné informace poskytnuty osobě, která je ze zákona nebo na základě soudního rozhodnutí oprávněna oběť v trestním řízení zastupovat a která rovněž odpovídá za to, že toto zastoupení nebude čistě formální, ale skutečně pomůže oběti domoci se svých práv, tj. zákonnému zástupci, poručníkovi či opatrovníkovi dítěte.

Zákonný zástupce, poručník či opatrovník oběti v tomto ohledu vstupuje do postavení oběti a jeho poučením orgány činné v trestním řízení naplňují svou povinnost osobně poučit oběť, byť v případě, že je oběť dostatečně rozumově a volně vyspělá na to, aby konkrétním informacím porozuměla, jsou orgány činné v trestním řízení povinny poučit i ji. Jak již bylo uvedeno výše, toto poučení nelze nahradit poučením zmocněnce. Pouhé poučení zmocněnce či poskytnutí informací pouze zmocněnci je dostačující pouze tam, kde se jedná o čistě procesní práva oběti, tedy např. práva účastnit se procesního úkonu, na němž však osobní účast oběti není vyžadována, práva na uplatnění opravného prostředku proti rozhodnutí orgánu činného v trestním řízení, když tato rozhodnutí jsou ze zákona doručována pouze zmocněnci apod. Jakmile však obsah poučení přesahuje do hmotněprávních práv oběti, kam lze řadit i právo oběti na ohleduplné zacházení a zvláštní ochranu, nelze od osobního poučení oběti upustit.

I poučení o právu žádat náhradu škody, nemajetkové újmy či vydání bezdůvodného obohacení má přitom významné dopady do hmotněprávní sféry oběti, byť se jedná o poučení o možnosti uplatnit určitý procesní postup. Policejní orgán tak se tak nemůže zprostit své poučovací povinnosti tím, že poučí pouze zmocněnce oběti.

Je vhodné poukázat na to, že v těch případech, kdy je opatrovníkem dítěte-oběti pro trestní řízení ustanoven OSPOD, poučení a poskytnutí informací ze strany orgánů činných v trestním řízení bude v mnoha aspektech nadbytečné, jelikož OSPOD jako správní orgán, který se v postavení opatrovníka poškozeného dítěte v trestním řízení

ocitá pravidelně jako orgán specializovaný na veřejnoprávní ochranu dítěte, by měl mít dostatečnou znalost práv, které dítěti z jeho postavení poškozeného a oběti trestného činu vyplývají. Přesto nelze konstatovat, že poučování a poskytnutí informací tomuto orgánu jako opatrovníkovi dítěte bude ve všech případech neúčelné. V tomto ohledu je velmi důležitý způsob, jímž orgány činné v trestním řízení naplňují svou poučovací povinnost a povinnost informovat. Pokud za tímto účelem používají standardizované formuláře, poté lze předpokládat, že plnění této povinnosti ve vztahu k OSPOD jako opatrovníkovi poškozeného dítěte bude skutečně pouze neúčelnou formalitou. Využívání standardizovaných poučovacích a informačních formulářů však plně neodpovídá tomu, co má vystihovat jak základní zásada trestního řízení, vyjádřená v § 2 odst. 15 trestního řádu, tak i základní zásada přístupu k obětem trestných činů, upravená v § 3 odst. 4 zákona o obětech trestných činů. Z citovaných zásad naopak vyplývá význam individualizovaného a diferencovaného poučení a poskytnutí informací oběti, které budou vhodným způsobem dopadat na její situaci a budou ji informovat přesně v tom rozsahu, který je s ohledem na její situaci potřebný. V takovém případě má pak každé jednotlivé poučení OSPOD jako opatrovníka dítěte skutečně smysl, jelikož přispívá k zaměření pozornosti OSPOD na relevantní práva poškozeného dítěte a zvyšuje tak pravděpodobnost, že tato práva budou jménem dítěte ze strany OSPOD jako jeho opatrovníka důsledně využívána.

Co se týče samotného podpisu poučení, znovu je třeba zdůraznit, že tento podpis neplní jinou než evidenční funkci. Pokud podpis poučení probíhá v praxi čistě formálně, tedy tak, že se pracovník OSPOD dostaví na pracoviště orgánu činného v trestním řízení a zde pouze podepíše poučení, aniž by toto poučení bylo ze strany orgánu činného v trestním řízení doprovázeno jakýmkoli ústním vysvětlením práv dítěte v konkrétní situaci, poté je jakýkoli podpis poučení v podstatě bezcenný a orgán činný v trestním řízení může svou poučovací povinnost splnit i tak, že písemné poučení OSPOD pouze zašle. Je však třeba zdůraznit, že taková praxe snižuje míru procesní ochrany dítěte. Správnou praxí by tak bylo, aby písemné poučení bylo doprovázeno též srozumitelným ústním vysvětlením možností a nároků dítěte, které dítě může využít. V takovém případě je poté osobní účast pracovníka OSPOD u úkonu poučení a poskytnutí informací účelná, přičemž podpis pracovníka OSPOD na poučení či poskytnutí informací je již pouze stvrzením skutečného naplnění poučovací a informační povinnosti orgánu činného v trestním řízení v souladu s jejím smyslem a účelem.

K druhé části dotazu, tedy otázky, zda je požadavek policejního orgánu, aby „poučení, ve kterém je uvedeno, zda dítě (poškozený) požaduje náhradu škody a v jaké výši“ podepsal i OSPOD jako opatrovník dítěte, když dítě má ustanoveného též zmocněnce, je třeba uvést, že velmi záleží na obsahu předmětného dokumentu, na nějž se dotaz odkazuje. Pokud je jeho jediným obsahem skutečně pouze informace o tom, že dítě má právo na uplatnění nároku na náhradu škody, nemajetkové újmy či na vydání bezdůvodného obohacení, jakož i informace o tom, zda dítě tento nárok uplatňuje a v jaké výši, jedná se více než o poučení o uplatnění tohoto nároku. Takové právní jednání může být učiněno i pouze zmocněncem, který však vždy vázán pokyny opatrovníka. Zmocněnec tak nemůže jednat v dané věci samostatně, ale musí vycházet z toho, na čem se dohodli společně s opatrovníkem, jelikož je to stále opatrovník, kdo je plně odpovědný za řádné zastoupení dítěte, a jak ve vztahu k dítěti, tak ve vztahu k soudu odpovídá i za pochybení zmocněnce. Pokud však zmocněnec s opatrovníkem uplatnění nároku i jeho výši předjednal, postačí, pokud podobný dokument policejního orgánu bude obsahovat pouze jeho podpis.

Pokud by se však jednalo o dokument, jehož obsahem je poučení a poskytnutí informací též o dalších právech dítěte, anebo o dokument, jímž je dítě jako poškozený poučováno o svém nároku v daném trestním řízení vůbec poprvé, platí závěry, které byly uvedeny výše obecně ve vztahu k poučovací a informační povinnosti orgánů činných v trestním řízení.

9) Policejní orgán požaduje, aby se výslechu dítěte jako poškozeného (svědka) účastnil jeho opatrovník (OSPOD) a k tomu byl přítomen další pracovník OSPOD ze stejného oddělení (podle § 102 trestního řádu): k výslechu se přibere orgán sociálně-právní ochrany dětí nebo jiná osoba mající zkušenosti s výchovou mládeže, s tím, aby byla zaručena neslučitelnost funkcí). Dítě má však soudem ustanoveného i zmocněnce. Musí se tedy výslechu dítěte zúčastnit též opatrovník, další pracovník OSPOD i zmocněnec? (ve většině případů je odkazováno na stanovisko Nejvyššího státního zástupce č. 9/2000 Sb.).

V souvislosti s daným dotazem je předně důležité uvést, že v současnosti již nelze s jeho závěrem, v souladu s nímž by opatrovníkem poškozeného dítěte v trestním

řízení měl být vždy ustanoven konkrétní pracovník OSPOD a nikoli OSPOD jako správní orgán, souhlasit. Z občanského zákoníku, ale rovněž z občanskoprávních předpisů a ze ZSPOD, jasně vyplývá, že poručníkem či opatrovníkem dítěte je ustanovován OSPOD, nikoli jeho konkrétní zaměstnanec. Zcela shodná pravidla se nutně musí uplatnit i ve vztahu k opatrovnictví dítěte v trestním řízení, a to tím spíše, že i opatrovník dítěte pro účely trestního řízení by dítěti měl být ustanoven v řízení péče o nezletilé na základě § 943 a násl. občanského zákoníku a nikoli předsedou senátu či státním zástupcem v trestním řízení, kteří jsou oprávněni dítěti ustanovit opatrovníka v souladu s § 45 odst. 2 trestního řádu pouze v případě nebezpečí z prodlení. Uvádí-li navíc citované stanovisko, že určení konkrétního pracovníka OSPOD jako fyzické osoby je nezbytné z důvodu vyloučení střetu zájmů, jelikož je nezbytné „zajistit, aby tuto úlohu neplnil zaměstnanec, který již ve věci vykonává nebo může reálně vykonávat funkci orgánu pověřeného péčí o mládež“, pak je třeba poukázat na to, že samotná skutečnost, že opatrovníkem dítěte bude jiný zaměstnanec téhož OSPOD, který s dítětem a jeho rodinou již pracuje v rámci poskytování sociálně-právní ochrany dětí, střet zájmů mezi dítětem a jeho opatrovníkem *a priori* nevylučuje. Tento princip je dnes ostatně dobře zachycen i na zákonné úrovni, a to v zákonu č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, který na mnoha místech zakotvuje oprávnění žádat změnu opatrovníka dítěte v případě, že opatrovníkem dítěte byl ustanoven OSPOD, který předmětné řízení inicioval. Tato ustanovení tedy rovněž nespátřují ochranu dítěte před případným střetem zájmů pouze v tom, že role iniciátora řízení a opatrovníka dítěte budou rozděleny mezi dva různé pracovníky téhož OSPOD, ale jasně zdůrazňuje, že přiměřené ochrany dítěte před případným střetem zájmů lze dosáhnout pouze ustanovením jiného opatrovníka.

Rozlišování rolí mezi jednotlivými zaměstnanci OSPOD tak s ohledem na výše uvedenou argumentaci nemá reálný význam. Důležité je, aby v rámci OSPOD byla určena jedna konkrétní osoba, která za případ dítěte odpovídá, a aby, i s ohledem na snahu minimalizovat negativní dopady trestního řízení a s ním spojené účasti dítěte v něm, byl kontakt s dítětem zajišťován, pokud možno, též jednou osobou, která tak bude mít větší možnost navázat s dítětem potřebný vztah důvěry.

Pokud jde tedy o to, jaký je okruh povinných osob, které se musí účastnit výslechu dítěte v postavení poškozeného, pak je třeba vycházet z role jednotlivých subjektů. Pracovník OSPOD se daného úkonu může účastnit z pozice opatrovníka,

tj. procesního zástupce dítěte, jehož úkolem je jménem dítěte uplatňovat jeho procesní práva, včetně možnosti vyjádřit se k provedenému důkazu a vyjádřením ostatních účastníků, učinit procesní návrhy apod., anebo je k němu přizván jako specialista na zacházení a komunikaci s dětmi, jehož úkolem je dohlédnout na zajištění zvláštních potřeb dítěte při výslechu a při výslechové situaci poskytovat emocionální a psychickou podporu dítěti tak, aby dítě nebylo stresované víc, než je nezbytně nutné. Právě druhý ze sledovaných účelů je též účelem příbrání pracovníka OSPOD nebo jiné osoby mající zkušenosti s výchovou mládeže podle § 102 odst. 1 trestního řádu.

OSPOD jako opatrovník dítěte je ve své první roli v plném rozsahu zastupitelný zmocněncem. Se zmocněncem však musí před provedením úkonu, je-li to možné, probrat jeho postup při tomto úkonu. Ve své druhé roli však OSPOD v případě, že byl k úkonu orgány činnými v trestním řízení v souladu s § 102 odst. 1 trestního řádu příbrán, zastupitelný zmocněncem není a úkonu se bude muset zúčastnit. Pro řádné zajištění práv dítěte tedy postačí, pokud se výslechu dítěte za situace, kdy je účast pracovníka OSPOD vyžadována na základě § 102 trestního řádu, bude účastnit jeden pracovník OSPOD a zmocněnec. Stanovisko Nejvyššího státního zástupce č. 9/2000 Sb. na tomto závěru v případě, že opatrovníkem dítěte nebyl ustanoven konkrétní pracovník OSPOD, ale OSPOD jako správní orgán, nemůže nic změnit.

S pozdravem

Mgr. Kateřina Slesingerová
ředitelka odboru ochrany práv dětí